

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Luiza Ossowska, Dorota A. Janiszewska

Politechnika Koszalińska

ZRÓŻNICOWANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI NA OBSZARACH WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

ENTREPRENEURSHIP DIVERSITY IN RURAL AREAS OF ZACHODNIOPOMORSKIE PROVINCE

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, województwo zachodniopomorskie, obszary wiejskie

Key words: entrepreneurship, Zachodniopomorskie province, rural areas

Abstrakt. Celem badań była ocena zróżnicowania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Analizowane dane objęły 2014 rok i pochodziły z Banku Danych Lokalnych GUS. Dane dotyczyły podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Do analizy wybrano dane dotyczące takich form działalności, jak: turystyka, rybactwo, leśnictwo, produkcja artykułów spożywczych i transport. Z badań wynika, że przedsiębiorczość na obszarach wiejskich badanego regionu jest zróżnicowana, a szczególnie duże znaczenie ma rozwój turystyki.

Wstęp

W myśl koncepcji wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich warunkiem korzystnych zmian na tych terenach jest intensyfikacja działalności pozarolniczej. Przy czym jak podaje Bański [2004], głównym warunkiem rozwoju terenów wiejskich jest zróżnicowanie w zakresie struktury funkcjonalnej. W praktyce oznacza to przede wszystkim rozwój różnego rodzaju form przedsiębiorczości na wsi [Kłodziński, Fedyszak-Radziejowska 2002]. Kłodziński [2005] wśród uwarunkowań wpływających na zróżnicowanie przedsiębiorczości wiejskiej wymienia: dywersyfikację gospodarstw rolnych, rozwój turystyki, rozwój infrastruktury, odnowę wsi, a także ochronę środowiska. Według Kucińskiego [2010] o możliwościach rozwoju przedsiębiorczości decyduje w znacznej mierze kapitał ludzki, a także lokalizacja. W tym kontekście należy podkreślić, że obszary wiejskie województwa zachodniopomorskiego charakteryzują się dogodną lokalizacją, umożliwiającą rozwój funkcji turystycznej i działalności usługowej związanej z turystyką. Jednak nie są to jedyne możliwości rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich badanego regionu.

Materiał i metodyka badań

Celem badań była ocena zróżnicowania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Za obszary wiejskie zgodnie z definicją GUS przyjęto gminy wiejskie i obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich. Analizowane dane obejmują 2014 rok i pochodzą z zasobów Banku Danych Lokalnych GUS. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Dla celów porównawczych dane o liczbie podmiotów gospodarczych w poszczególnych sekcjach przeliczono na 10 tys. mieszkańców. Do analizy wybrano dane dotyczące takich form działalności, jak: turystyka, rybactwo, leśnictwo, produkcja artykułów spożywczych i transport.

Wyniki badań

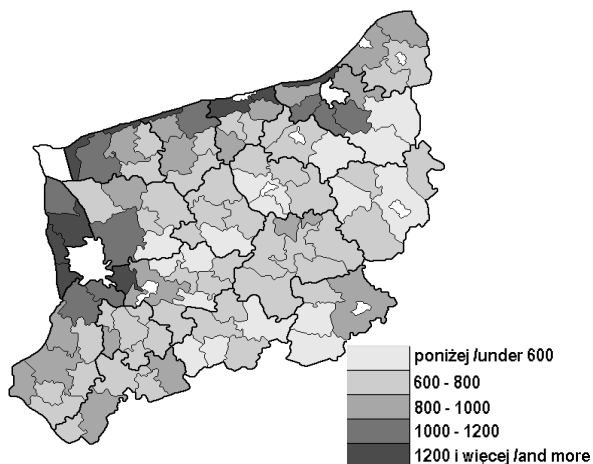
Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich kojarzona jest głównie z pozarolniczą działalnością gospodarczą. Zgadając się z Bańskim [2004] należy podkreślić, że największa koncentracja pozarolniczych podmiotów gospodarczych na terenach wiejskich ma miejsce w strefach podmiejskich dużych miast oraz na obszarach atrakcyjnych turystycznie (rys. 1). Przy czym najliczniejszą grupę

stanowią podmioty z zakresu działalności handlowej. W ramach analizy przedsiębiorczości obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego wybrano kilka rodzajów działalności. Posługując się danymi w podziale na sekcje i działy PKD wybrano: sekcję A dział 02 (leśnictwo i pozyskiwanie drewna), sekcję A dział 03 (rybactwo), sekcję C dział 10 (produkcja artykułów spożywczych), sekcję H działy 49, 50 i 51 (transport lądowy i rurociągowy, wodny oraz lotniczy), sekcję I dział 55 (zakwaterowanie).

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się wysokim odsetkiem lasów w powierzchni (prawie 37%), szczególnie w części południowo-wschodniej. Są to dobre warunki dla funkcjonowania i rozwoju podmiotów gospodarczych sekcji A 02. Ponadto należy podkreślić, że ostatnio przybywa terenów leśnych, nie tylko w badanym województwie, ale i w całej Polsce. Dzieje się to za sprawą zalesiania, m.in. rolnych gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa.

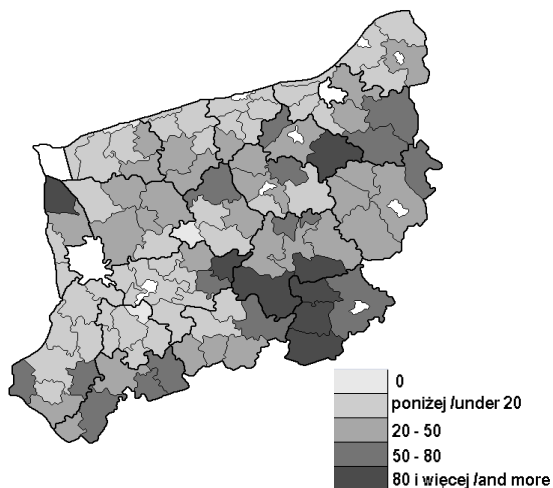
Jak wynika z danych zamieszczonych na rysunku 2, najwięcej podmiotów gospodarczych z zakresu leśnictwa i pozyskiwania drewna w województwie zachodniopomorskim występuje w południowo-wschodniej i wschodniej części regionu. Jest to związane z wyższą lesistością tych obszarów. Korelacja pomiędzy udziałem lasów w powierzchni a liczbą podmiotów gospodarczych w sekcji A dział 02 (na 10 tys. mieszkańców) wynosiła 0,7.

Na rysunku 3 zamieszczono dane dotyczące podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sekcji A dział 03 (rybactwo). Zdecydowanie największą koncentracją tego typu jednostek charakteryzowały się obszary położone nad morzem oraz w bezpośrednim sąsiedztwie Zalewu Szczecińskiego. Należy podkreślić, że sekcja A dział 03 obejmuje zarówno rybołówstwo morskie, jak i śródlądowe, a także chów i hodowlę ryb oraz pozostałych

Rysunek 1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2014 roku
Figure 1. Economic entities registered in the REGON system for 10 thousand residents in rural areas Zachodniopomorskie province in 2014

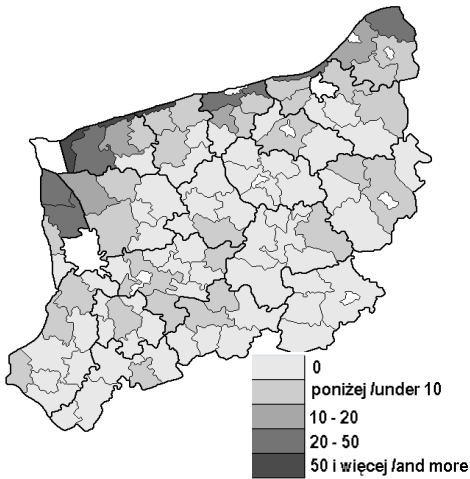
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS
Source: own study based on BDL GUS

Rysunek 2. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w sekcji A dział 02 (leśnictwo i pozyskiwanie drewna) na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2014 roku

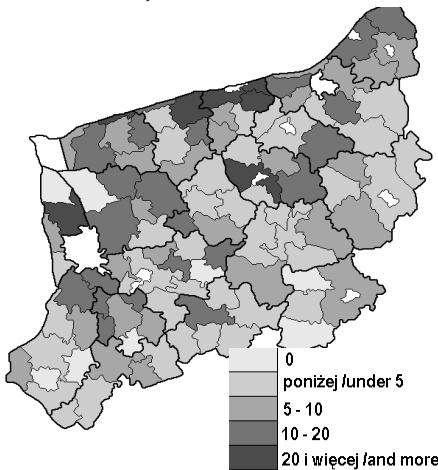
Figure 2. Economic entities registered in the REGON system in section A division 02 (forestry and harvesting) for 10 thousand residents in rural areas Zachodniopomorskie province in 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS
Source: own study based on BDL GUS

Rysunek 3. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w sekcji A dział 03 (rybactwo) na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2014 roku
Figure 3. Economic entities registered in the REGON system in section A division 03 (fisheries) for 10 thousand residents in rural areas Zachodniopomorskie province in 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS
Source: own study based on BDL GUS

Rysunek 4. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w sekcji C dział 10 (produkcja artykułów spożywczych) na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2014 roku

Figure 4. Economic entities registered in the REGON system in section C division 10 (production of food) for 10 thousand residents in rural areas Zachodniopomorskie province in 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS
Source: own study based on BDL GUS

organizmów wodnych. Zatem w tej grupie podmiotów gospodarczych znalazły się nie tylko przedsiębiorstwa zajmujące się połowem ryb i organizmów wodnych, ale także zarybianiem, chowem i hodowlą ryb i organizmów wodnych. Są to m.in. gospodarstwa rybackie oraz podmioty prowadzące stawy hodowlane.

Należy dodać, że w ostatnich latach rybołówstwo morskie boryka się z licznymi problemami, m.in. z powodu zbyt starej floty rybackiej i limitów połowów morskich. Zatem prawdopodobnie działalność ta nadal będzie stopniowo znikać z wybrzeża.

W ramach podmiotów zajmujących się produkcją artykułów spożywczych (rys. 4) funkcjonują przedsiębiorstwa zajmujące się m.in. przetwarzaniem ryb i organizmów wodnych (głównie w pasie nadmorskim – gmina Kołobrzeg, Ustronie Morskie), przedsiębiorstwa skupujące i przetwarzające owoce i grzyby leśne, a także przedsiębiorstwa przetwarzające produkcję rolną. Z produkcją artykułów spożywczych często wiąże się bliskość bazy surowcowej, dlatego w województwie zachodniopolskim można zaobserwować znaczną koncentrację zakładów produkcyjnych w pobliżu terenów typowo rolniczych (gminy powiatu pyrzyckiego, gryfińskiego czy świdwińskiego). Należy również dodać, że produkcja artykułów spożywczych to ważna branża gospodarcza na obszarach wiejskich badanego województwa.

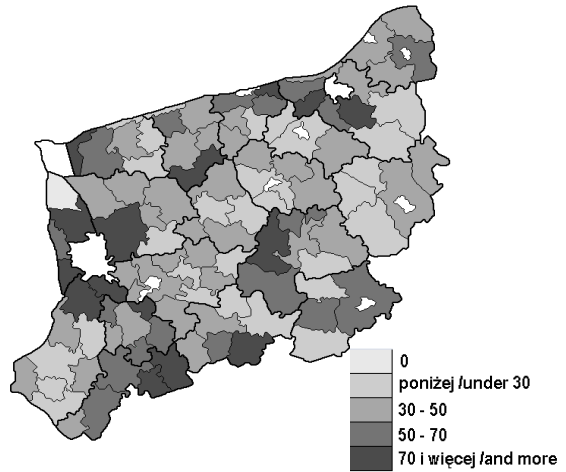
Na rysunku 5 zamieszczono dane dotyczące podmiotów gospodarczych funkcjonujących w sekcji H dział 49, 50, 51 (transport lądowy i rurociągowy, wodny oraz lotniczy). Z transportu korzystają nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również turyści. Stąd znaczna koncentracja tego typu podmiotów gospodarczych na obszarach turystycznych i w okolicach miast. Cechą specyficzną województwa zachodniopomorskiego jest występowanie transportu wodnego, obejmującego m.in. przewozy pasażerskie oraz wynajem łodzi. Szczególnie dotyczy to gmin nadmorskich, gdzie w ten sposób wzbogaca się ofertę turystyczną.

Rozwojowi prywatnych inicjatyw w zakresie transportu sprzyja spadek liczby połączeń kolejowych i autobusowych. W województwie

zachodniopomorskim popularne są przedsiębiorstwa przewozowe oferujące sieć połączeń tzw. busami, a więc pojazdami mniejszymi i tańszymi w utrzymaniu niż autobusy. Tego typu połączenia szczególnie ważne są dla mieszkańców wsi.

Turystyka powinna mieć duże znaczenie w aktywizacji wsi, w szczególności na terenach o niezbyt korzystnych warunkach dla rozwoju rolnictwa, takich jak obszary górskie lub tereny cenne przyrodniczo, objęte prawnymi formami ochrony [Sikorska-Wolak 2009]. Tym bardziej, że z rozwojem turystyki wiąże się także rozwój innego rodzaju usług, np. transportowych, gastronomicznych.

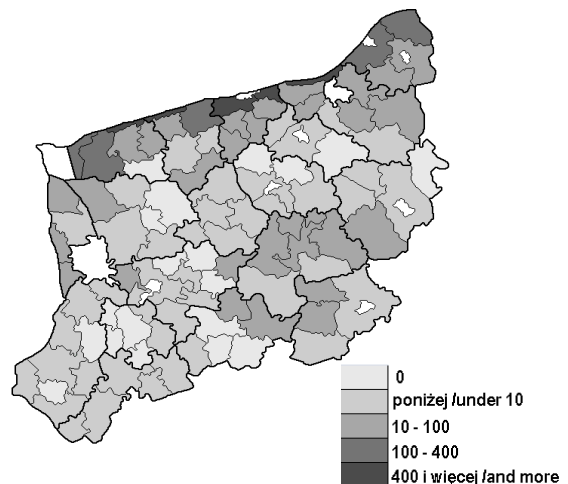
Z uwagi na uwarunkowania naturalne w województwie zachodniopomorskim istnieją dogodne warunki dla rozwoju turystyki, w tym również na obszarach wiejskich. Bliskość morza, pas pojezierny (m.in. Pojezierze Drawskie), a także licznie występujące obszary prawnie chronione powodują, że region ten co roku odwiedza wielu turystów. Na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego podmioty gospodarcze w zakresie zakwaterowania koncentrują się głównie w pasie nadmorskim (rys. 6). Należy podkreślić, że w pasie tym przeważają obiekty zbiorowego zakwaterowania, takie jak hotele i pola namiotowe. Jest to turystyka na obszarach wiejskich z uwagi na skalę zakwaterowania. Natomiast w gminach oddalonych od morza, w pasie pojezierzy dominuje turystyka wiejska (pokoje gościnne) i agroturystyka (w powiązaniu z gospodarstwami rolnymi). Z funkcjonowaniem turystyki wiąże się również możliwości rozwoju innego rodzaju działalności. Turystyka jest jedną z ważniejszych funkcji gospodarczych badanego regionu. W 19 badanych jednostkach nie odnotowano podmiotów gospodarczych sekcji I dział 55. Są to tereny zlokalizowane w środkowej i południowo-zachodniej części regionu, związane z innymi funkcjami gospodarczymi (m.in. z rolnictwem).

Rysunek 5. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w sekcji H dział 49, 50 i 51 (transport lądowy i rurociągowy, wodny oraz lotniczy) na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2014 roku

Figure 5. Economic entities registered in the REGON system in section H divisions 49, 50 and 51 (land and pipeline transport, water and air transport) for 10 thousand residents in rural areas Zachodniopomorskie province in 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS
Source: own study based on BDL GUS

Rysunek 6. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w systemie REGON w sekcji I dział 55 (zakwaterowanie) na 10 tys. mieszkańców na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego w 2014 roku

Figure 6. Economic entities registered in the REGON system in section I division 55 (accommodation) for 10 thousand residents in rural areas Zachodniopomorskie province in 2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS
Source: own study based on BDL GUS

Podsumowanie

Z przeprowadzonych analiz wynika, że przedsiębiorczość wiejska badanego regionu jest zróżnicowana i obejmuje m.in. takie funkcje gospodarcze, jak turystyka, rybactwo, leśnictwo, produkcja artykułów spożywczych i transport. W rozwoju badanego regionu szczególną rolę pełni turystyka. Wynika to przede wszystkim z dogodnych uwarunkowań naturalnych (dostęp do morza, liczne jeziora, obszary prawnie chronione). Należy podkreślić, że z rozwojem i funkcjonowaniem turystyki łączą się również inne funkcje gospodarcze, takie jak handel, gastronomia i transport. W ramach transportu na obszarach wiejskich badanego województwa powstała już sieć połączeń busowych, z których korzystają zarówno mieszkańcy, jak turyści w sezonie letnim. Ponadto w rozwoju terenów wiejskich regionu dość duże znaczenie ma produkcja artykułów spożywczych, odbywająca się zarówno na bazie produkcji rolnej, jak i rybołówstwa i zbiorów owoców i grzybów leśnych.

Literatura

- Bank Danych Lokalnych, GUS, [online], <http://www.stat.gov.pl>, dostęp: III-IV 2015.
- Bański J. 2004: *Możliwości rozwoju alternatywnych źródeł dochodu na obszarach wiejskich*, [w:] E. Pałka (red.), *Pozarolnicza działalność gospodarcza na obszarach wiejskich*, Studia Obszarów Wiejskich, t. 4, Warszawa, 9-22.
- Kłodziński M. 2005: *Dywersyfikacja gospodarki wiejskiej*, [w:] A. Rosner (red.), *Uwarunkowania i kierunki przemian społeczno-gospodarczych na obszarach wiejskich*, IRWiR PAN, Warszawa, 29-40.
- Kłodziński M., Fedyszak-Radziejowska B. 2002: *Cele i sposoby badania wiejskiej przedsiębiorczości*, [w:] M. Kłodziński, B. Fedyszak-Radziejowska (red.), *Przedsiębiorczość wiejska w Polsce i krajach Unii Europejskiej*, IRWiR PAN, Warszawa, 9-24.
- Kuciński K. 2010: *Regionalna perspektywa przedsiębiorczości*, [w:] K. Kuciński (red.), *Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce*, Difin, Warszawa, 15-29.
- Sikorska-Wolak I. 2009: *Kształtowanie funkcji turystycznych obszarów wiejskich – potrzeby i możliwości*, [w:] I. Sikorska-Wolak (red.), *Turystyczne funkcje obszarów wiejskich*, SGGW, Warszawa, 23-24.

Summary

The aim of the article was to evaluate the diversity of entrepreneurship in rural areas of Zachodniopomorskie province. The analyzed data include the year 2014 and come from Local Data Bank CSO. Data concern economic entities entered into REGON system. For the analysis chosen activities such as tourism, fisheries, forestry, food production and transport. The research shows that entrepreneurship in rural areas of the examined region is diversity, and of particular importance is the development of tourism.

Adres do korespondencji
 dr Luiza Ossowska, mgr Dorota Janiszewska
 Politechnika Koszalińska
 Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Polityki Ekonomicznej i Regionalnej
 ul. Kwiatkowskiego 6E, 75-343 Koszalin
 tel. (94) 34 39 162/163
 e-mail: luiza.ossowska@tu.koszalin.pl, dorota.janiszewska@tu.koszalin.pl